

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในด้านการขยายตัวของเศรษฐกิจที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาโดยตลอดกว่า 30 ปีโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) มีการขยายตัวโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 7-8 ต่อปี ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูงประเทศหนึ่งในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากปีพ.ศ.2530 เป็นต้นมา เศรษฐกิจไทยมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยในกลางปีพ.ศ.2540 ที่มีผลทำให้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรราคาสูงขึ้น เกิดปัญหาการว่างงาน เนื่องจากปัจจัยทางด้านแรงงานเป็นต้นทุนการผลิตหนึ่งของผู้ผลิตพยายามที่จะลดต้นทุนให้ต่ำที่สุด และทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยลดลง ซึ่งช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปีพ.ศ.2540 ได้สะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่น่าพิจารณาประการหนึ่งว่า การขยายตัวในอดีตที่ผ่านมา มีสาเหตุหลักมาจากการใช้กลยุทธ์ในการเพิ่มหรือผลักดันให้มีการใช้ปัจจัยการผลิต ทรัพยากร และแรงงาน ที่มีอยู่ค่อนข้างมากในอดีต เป็นหลักสำคัญในระบบเศรษฐกิจ เพื่อเร่งการขยายตัวให้สามารถเกิดการลงทุนอยู่ในระดับที่สูงได้ หรืออาจอยู่ในรูปของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ หรือผ่านตลาดเงินตลาดทุน ทำให้สามารถดำรงศักยภาพในการขยายตัวได้ไม่น้อยในอดีต ในขณะที่การขยายตัวของผลิตภาพการผลิตยังมีน้อย

โดยหากพิจารณาในมุมมองของภาคการเกษตร ปัจจัยที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตทางการเกษตรนั้นมีอยู่อย่างจำกัด เมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งจะไม่สามารถเพิ่มการใช้ที่ดินได้อีก ดังนั้นหากต้องการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของประชากร จึงจำเป็นต้องเพิ่มความสามารถในการผลิตหรือผลิตภาพการผลิตให้ดียิ่งขึ้น เพราะหากสามารถผลิตผลผลิตทางการเกษตรได้มากขึ้นขณะที่ปริมาณการใช้ที่ดินยังเท่าเดิม ย่อมหมายความว่าประชากรสามารถบริโภคผลผลิตหรือมีอาหารบริโภคมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งหมายถึงการมีมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น และสามารถสะสมความมั่งคั่ง (Wealth) ได้เร็วขึ้น อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว

บทความเรื่อง The Myth of Asia's Miracle โดย Paul Krugman กล่าวถึงความสำคัญของผลิตรายการผลิตไว้ว่า การที่จะสามารถรักษาระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศให้ยั่งยืนได้นั้น การปรับปรุงในด้านผลิตรายการผลิตเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ขึ้นอยู่กับกรขยายตัวของการจ้างงาน ใช้จ่ายทุน การใช้ที่ดิน เท่านั้นไม่เพียงพอ หากแต่จำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการปรับปรุงในหลายด้าน เช่น คุณภาพของแรงงาน วิธีการจัดการบริหาร เทคนิคการผลิตที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุต่างๆดังกล่าวข้างต้น ทำให้เริ่มมีการศึกษาถึงแหล่งที่มาของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและผลิตรายการผลิตมากยิ่งขึ้น

จากงานศึกษาเกี่ยวกับผลิตรายการผลิตในอดีตพบว่า แม้ประเทศไทยจะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แต่การเติบโตของเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการขยายตัวของใช้จ่ายการผลิตมากกว่าการขยายตัวของผลิตรายการผลิต ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1.1 ที่แสดงถึงสัดส่วนของอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) ที่เกิดจากใช้จ่ายทุน แรงงาน ที่ดิน และผลิตรายการผลิตซึ่งวัดในรูปแบบของผลิตรายการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP)

ตารางที่ 1.1 อัตราขยายตัวของ GDP ปัจจัยการผลิต และ TFP ของไทย ปีพ.ศ. 2525 - 2553

(หน่วย: ร้อยละ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	GDP Growth	สัดส่วน			
		แรงงาน	ที่ดิน	ทุน	TFP
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529)	5.37	0.74	0.02	4.72	-0.1
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)	10.94	0.86	0.01	7.69	2.38
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)	8.09	0.37	0.01	7.74	-0.03
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)	-0.1	0.26	0.01	1.37	-1.74
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)	5.65	0.73	0.01	1.65	3.26
4 ปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2553)	3.24	0.52	0.04	2.01	0.67
เฉลี่ย (พ.ศ.2525-2553)	5.53	0.58	0.02	4.20	0.74

ที่มา: สำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554)

จากตารางที่ 1.1 แสดงให้เห็นว่าตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 จนถึงฉบับที่ 10 หรือในช่วงปี พ.ศ.2525-2553 มีอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยถึง 5.53% โดยการเติบโตนี้มาจากการเติบโตของปัจจัยทุนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งปัจจัยการผลิตทางด้านผลิตภาพของปัจจัยทุน (Capital Productivity) และผลิตภาพของปัจจัยแรงงาน (Labor Productivity) ถือเป็นเพียงผลิตภาพบางส่วนของการผลิตเท่านั้น (Partial Productivity) ซึ่งเป็นผลิตภาพการผลิตที่มาจากการขยายปัจจัยการผลิตเพียงปัจจัยเดียว จะประสบปัญหาของผลตอบแทนลดน้อยถอยลงในกระบวนการผลิต (Law of Diminishing Return) ในขณะที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากผลิตภาพการผลิต

ว่าเมื่อสะพานก่อสร้างแล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2555 เส้นทาง R3A จะเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าเกษตรที่สำคัญในอนาคต โดยเฉพาะการขนส่งผักผลไม้จากไทยไปสู่เมืองคุนหมิงและกว่างโจวของจีน รวมทั้งการขนส่งยางพาราจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยไปยังจีนตอนใต้ โดยเฉพาะเมืองฉงชิ่งซึ่งเป็นฐานการผลิตรถยนต์และยางล้อรถยนต์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของจีน ซึ่งนับเป็นโครงการบูรณาการเศรษฐกิจในระดับมหภาค ทางด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นการเปิดการค้ากับประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) และส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยเฉพาะการขยายตัวของการใช้พื้นที่ทางการเกษตร การลงทุนภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีโครงการสร้างเส้นทางรถไฟสายเด่นชัย - เชียงราย - เชียงของ มีระยะทางรวมประมาณ 326 กม. ผ่านพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดพะเยา ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอภูพานยาว อีกทั้งจังหวัดพะเยาถือเป็นแหล่งผลิต ต้นกล้ายางพาราที่ใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของภาคเหนือ มีพื้นที่ปลูกยางทั้งสิ้น 140,000 ไร่ สามารถปลูกยางพาราได้ประมาณ 10 ล้านต้นต่อปี มีการรวมกลุ่มของผู้ปลูกยางพาราของจังหวัดพะเยาในรูปแบบสหกรณ์รับซื้อผลผลิตยางพาราจากเกษตรกรในราคานาตลาด และมีแนวคิดที่จะกำหนดราคารายพาราของจังหวัดต่อไป โดยตลาดส่งออกยางพาราจะมุ่งไปที่ประเทศจีน โดยผ่านท่าเรือเชียงแสนและส่งต่อไปยังประเทศจีนตามเส้นทาง R3A และมีแผนการพัฒนาศักยภาพให้เป็นศูนย์กลางการค้ายางพาราแห่งล้านนา ซึ่งเหตุผลดังกล่าวข้างต้นมีส่วนสนับสนุนให้เศรษฐกิจจังหวัดพะเยาเติบโตขึ้นได้ต่อไปในอนาคต

ตารางที่ 1.2 ผลผลิตทั้งหมดรวมจังหวัดพะเยา ณ ราคาประจำปี ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2552

(หน่วย: ล้านบาท)

ภาคการผลิต	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552
ภาคเกษตร	4,193	4,016	4,823	5,381	6,494	6,904	8,430	8,187
นอกภาคเกษตร	10,941	11,230	12,325	14,396	14,679	16,402	16,882	17,667
ผลผลิตทั้งหมดรวมจังหวัด (GPP)	15,134	15,246	17,149	19,777	21,173	23,305	25,312	25,854

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555)

ปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยานั้น ปัจจัยที่สำคัญ คือ การลงทุนสุทธิ กำลังแรงงาน และพื้นที่ทางการเกษตรของจังหวัดพะเยา สำหรับการลงทุนใน จังหวัดพะเยา ในส่วนของการลงทุนในภาคเอกชนขยายตัวค่อนข้างดี เนื่องจากนโยบายของรัฐบาล ที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาคธุรกิจในการขยายการลงทุน โดยการลงทุนภาคเอกชนมีการส่งเสริม การลงทุนจากศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนดังแสดงในตารางที่ 1.3 จะเห็นว่า ภาคบริการ มีจำนวนเงิน ลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมากที่สุด สอดคล้องกับแผนนโยบายของจังหวัดพะเยา ที่เน้น พัฒนาศักยภาพการลงทุน โดยเฉพาะการท่องเที่ยว ที่มีกว๊านพะเยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และ สำหรับการลงทุนภาครัฐบาลก็มีการขยายตัวเช่นเดียวกัน อันเนื่องมาจากนโยบายเร่งรัดการเบิกจ่าย ของรัฐบาล

ตารางที่ 1.3 จำนวนเงินลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในจังหวัดพะเยา ปีพ.ศ. 2535-2550

ประเภทกิจการ	จำนวน (โครงการ)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	การจ้างงาน
ผลิตผลทางการเกษตร	3	219.20	552
เหมืองแร่/เชรามิกส์/โลหะ ขั้นมูลฐาน	3	358.5	413
อุตสาหกรรมเบา	1	19.50	627
บริการ	3	768.3	416
รวม	10	1,365.5	2,008

ที่มา: ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคเหนือ 1. (2551)

โครงสร้างของกำลังแรงงานจังหวัดพะเยา ถือเป็นปัจจัยการผลิตที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโต ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพะเยา จากข้อมูลบรรยายสรุปจังหวัดพะเยา โดยสำนักงานจังหวัด พะเยา พบว่า จังหวัดพะเยามีประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ 15 ปีขึ้นไป) จำนวน 446,030 คน แยกเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานรวม 305,830 คน คิดเป็นร้อยละ 68.57 ของจำนวนประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นผู้มีงานทำ 303,622 คน คิดเป็นร้อยละ 99.28 ของกำลังแรงงานรวม และเป็น แรงงานที่รอฤดูกาลจำนวน 1,900 คน คิดเป็นร้อยละ 0.62 ของกำลังแรงงานรวม และจากตารางที่ 1.4 แสดงให้เห็นว่า จังหวัดพะเยามีกำลังแรงงานที่เพียงพอต่อการผลิตเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจของจังหวัด และเมื่อพิจารณาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่าผู้มีงานทำในจังหวัด

พะเยาส่วนใหญ่เป็นผู้ทำงานอยู่ในสาขาหลัก ๆ จำนวน 3 สาขา ได้แก่เกษตรกรรม ลำสัตว์ ป่าไม้ ซึ่งมีอยู่ถึง 134,578 คน หรือร้อยละ 44.32 ของผู้มีงานทำทั้งหมด รองลงมาคือผู้ทำงานในสาขาการขายส่ง ขายปลีก จำนวน 46,541 คน หรือร้อยละ 15.33 และผู้ทำงาน สาขาการผลิต จำนวน 33,473 คน คิดเป็นร้อยละ 11.02 ที่เหลืออีกจำนวน 29.33 กระจายทำงานในสาขาอื่นๆ

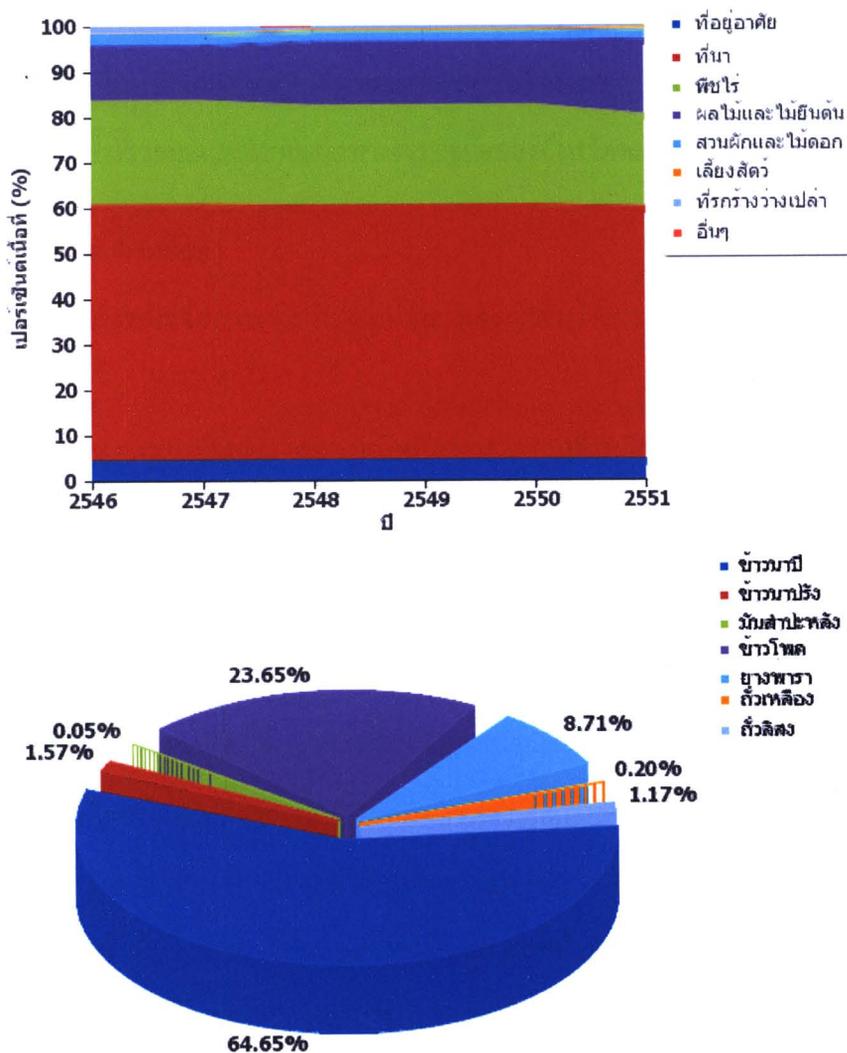
ตาราง 1.4 ข้อมูลโครงสร้างกำลังแรงงาน จังหวัดพะเยา แยกตามสถานภาพแรงงาน พ.ศ. 2549 - 2554

สถานภาพด้านแรงงาน	2549	2550	2551	2552	2553	2554
ยอดรวมประชากร	499,567	495,197	531,343	487,120	486,257	485,870
ผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไป	396,593	395,052	434,758	440,440	444,480	446,030
ผู้อยู่ในกำลังแรงงานรวม	282,863	286,817	316,541	318,685	318,281	305,830
1. กำลังแรงงานปัจจุบัน	282,500	285,815	316,541	316,076	317,183	303,930
– ผู้มีงานทำ	279,697	283,047	313,644	314,058	316,430	303,622
– ผู้ว่างงาน	2,803	2,768	2,897	2,018	753	308
2. ผู้ที่รอฤดูกาล	364	1,002	-	2,609	1,098	1,900

ที่มา: เอกสารบรรยายสรุปจังหวัดพะเยา, สำนักงานจังหวัดพะเยา. (2555)

ปัจจัยการผลิตทางด้านที่ดินในจังหวัดพะเยามีความสำคัญต่อภาพรวมเศรษฐกิจจังหวัดพะเยาเป็นอย่างมาก โดยจังหวัดพะเยามีพื้นที่ 6,335.06 ตร.กม. หรือ 3,959,412 ไร่ ในปีพ.ศ.2550 พื้นที่จังหวัดพะเยาเป็นเนื้อที่ป่าไม้ 3,189.2 ตร.กม. หรือ 1,993,250 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.34 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร 1,699.07 ตร.กม. หรือ 1,061,921 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.82 ของพื้นที่ทั้งหมด และเป็นเนื้อที่นอกการเกษตร 1,446.79 ตร.กม.หรือ 904,241 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.84 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งมีสัดส่วนเนื้อที่ถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรและเนื้อที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 1.1 ซึ่งจากภาพพบว่า ในปีพ.ศ.2551 จังหวัดพะเยามีเนื้อที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ เนื้อที่ข้าวนาปี เนื้อที่ข้าวโพด เนื้อที่ยางพารา เนื้อที่ข้าวนาปรัง เนื้อที่ถั่วลิสง เนื้อที่ถั่วเหลือง และ เนื้อที่มันสำปะหลัง ซึ่งพืชเศรษฐกิจที่มีเนื้อที่เพาะปลูกมากที่สุดคือเนื้อที่ข้าวนาปี เท่ากับ 604,540 ไร่ คิดเป็น 64.65% ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งหมด รองลงมาคือเนื้อที่เพาะปลูกข้าวข้าวโพด เท่ากับ 221,090 ไร่ คิดเป็น 23.65% ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งหมด ส่วนเนื้อที่

เพาะปลูกมันสำปะหลังมีเนื้อที่เพาะปลูกน้อยที่สุดเท่ากับ 432 ไร่ คิดเป็น 0.05% ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งหมด และในปัจจุบันจังหวัดพะเยามีเนื้อที่ถือครองการเกษตร 1,307,438 ไร่ ส่วนใหญ่จะเป็นที่ทำนามากที่สุดประมาณ 741,875 ไร่ ที่ปลูกพืชไร่ ประมาณ 374,242 ไร่ ที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นประมาณ 191,321 ไร่ นอกนั้นเป็นที่อยู่อาศัย ที่สวนผักและไม้ดอก ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ที่รกร้างและเนื้อที่ทำการเกษตรอื่นๆ

ที่มา: สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2552)

รูปที่ 1.1 เนื้อที่ถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรและเนื้อที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.2546-2551

สิ่งที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นได้ว่า เศรษฐกิจจังหวัดพะเยามีการเจริญเติบโต นับจากปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาถึงผลผลิตภาพของปัจจัยการผลิตโดยรวมที่สนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นการศึกษาในระดับจังหวัด เพื่อสนับสนุนให้จังหวัดมีการวางแผนทางเศรษฐกิจ และจัดทำยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นการช่วยยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจท้องถิ่นให้สูงขึ้นและยั่งยืน เป็นการช่วยส่งเสริมเสถียรภาพของเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ช่วยให้ทราบถึงความสามารถในการผลิตทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยา เพื่อนำผลที่ได้รับจากการศึกษามาใช้เป็นประโยชน์ในการจัดสรรทรัพยากรหรืองบประมาณแผ่นดินที่มีอยู่อย่างจำกัด และเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยาได้อย่างเหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาผลผลิตภาพปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพะเยา
2. ศึกษาลักษณะการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพะเยา โดยศึกษามูลค่าและอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพะเยา สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพะเยาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือ มูลค่าและอัตราการเจริญเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ทราบถึงผลผลิตภาพปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตให้ถูกต้องและเหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจจังหวัดพะเยา และสามารถนำผลที่ได้รับจากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับลักษณะของโครงสร้างทางเศรษฐกิจในจังหวัดพะเยาได้อย่างเหมาะสม

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาในระดับจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา
2. การศึกษานี้เป็นการศึกษาระหว่างช่วงปี พ.ศ.2538-2552
3. การศึกษาลักษณะและผลิตภาพปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด จะศึกษาเป็นรายภาคเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ภาคการเกษตร (Agriculture) และนอกภาคการเกษตร (Non-Agriculture)

1.5 นิยามศัพท์

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) เป็นมูลค่ารวมของการผลิตสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายของจังหวัด ซึ่งมีค่าเท่ากับมูลค่าเพิ่ม (Value Added) จากกิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดที่ผลิตในขอบเขตจังหวัดนั้นๆ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสามารถใช้อธิบายทิศทางในการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัด (Economic Growth) ในช่วงเวลาต่างๆ รวมทั้งสามารถแสดงโครงสร้างการผลิตที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยจำแนกกิจกรรมการผลิต ตามประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมของประเทศไทย (Thailand Standard Industrial Classification หรือ TSIC) ประกอบด้วย 17 สาขา คือ

- 1) การเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และป่าไม้
- 2) การประมง
- 3) การทำเหมืองแร่ และเหมืองหิน
- 4) การอุตสาหกรรม (การผลิต)
- 5) การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา
- 6) การก่อสร้าง
- 7) การขายส่ง ขายปลีก การซ่อมยานยนต์ และของใช้
- 8) โรงแรม และภัตตาคาร
- 9) การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และคมนาคม
- 10) ตัวกลางทางการเงิน
- 11) บริการด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และการบริการธุรกิจ
- 12) การบริหารราชการแผ่นดิน การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ
- 13) การศึกษา
- 14) การบริการสุขภาพ และสังคมสงเคราะห์

- 15) การบริการชุมชน สังคม และส่วนบุคคล
- 16) ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล
- 17) องค์กรระหว่างประเทศ¹

อนึ่งสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในปัจจุบันมี 2 อนุกรม คืออนุกรมแบบวิธี Top Down ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และอนุกรมแบบวิธี Bottom up ซึ่งจัดทำโดยจังหวัดแต่ละจังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) โดยที่อนุกรมแบบ Top down ยังเป็นสถิติที่เป็นทางการ เนื่องจากมีความสอดคล้องกับสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) ที่ได้ผ่านกระบวนการสมดุล (Reconciliation) ในระบบเศรษฐกิจแล้ว และนำไปกระจายค่าออกเป็นรายจังหวัดด้วยเครื่องชี้ (Indicator) ต่างๆที่เกี่ยวข้อง สถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแบบวิธี Top down จึงสามารถใช้ในการวิเคราะห์ในภาพรวมของโครงสร้างการผลิตของจังหวัดที่เชื่อมโยงและเปรียบเทียบกับระดับประเทศ อย่างไรก็ตามวิธีดังกล่าวมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ใช้เป็นเครื่องชี้ในการกระจายมูลค่าระดับประเทศออกเป็นรายจังหวัด สำหรับอนุกรมแบบวิธี Bottom up นั้น เป็นสถิติข้อมูลที่จัดเก็บในจังหวัดโดยตรง ในหลายสาขาการผลิตจึงมีรายละเอียดกิจกรรมการผลิตของพื้นที่จังหวัดมากกว่าแบบ Top down ดังนั้นจึงสามารถให้ภาพในรายละเอียดของจังหวัดได้มากกว่า และเนื่องจากกระบวนการจัดทำของทั้งสองวิธีแตกต่างกัน ดังนั้นข้อมูลทั้งสองอนุกรมนี้จึงมีมูลค่าไม่เท่ากัน แต่สามารถใช้อนุกรมแบบวิธี Bottom up พิจารณาโครงสร้างการผลิตในจังหวัดได้ ซึ่งในระยะต่อไป สศช.จะดำเนินการเปรียบเทียบค่ารายกิจกรรมระหว่างแบบ Top down และ Bottom up เพื่อปรับปรุงให้ทั้งสองแบบมีมูลค่าและทิศทางเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกันมากขึ้น (หนังสือชี้แจงจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2555) โดยการศึกษา¹ใช้ข้อมูลแบบทางอ้อม (Bottom up) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (Gross Regional Product: GRP) คือ มูลค่ารวมของสินค้าและบริการที่เกิดจากผลรวมของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในภูมิภาคนั้นๆของประเทศในระยะเวลา 1 ปี

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) คือ การวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจในรูปของการเพิ่มขนาดของกระแสการไหลเวียน ที่แสดงว่าเศรษฐกิจมีระดับการผลิตที่สูงขึ้น มีอัตราการจ้างงานมากขึ้น ประชาชนมีรายได้ดีขึ้น ตรงกันข้ามการเจริญเติบโตที่ลดลง ตัวเลขการเจริญเติบโตมีค่าเป็นลบ แสดงถึงเศรษฐกิจถดถอยหรือชะลอตัวลง จะส่งไปถึงระดับการผลิตจะลดลง มีคนว่างงานมากและมีรายได้ลดลง

¹ ปัจจุบันยังไม่ได้จัดทำข้อมูลในสาขาที่ 17 จึงแสดงข้อมูลเพียง 16 สาขา

ผลิตภาพปัจจัยการผลิตโดยรวม (Total Factor Productivity: TFP) หมายถึงตัวชี้วัดที่แสดงการขยายตัวของมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากปัจจัยทุนและแรงงานที่ใช้ไปในการผลิต อาทิเช่น การเพิ่มประสิทธิภาพ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการพัฒนาต่างๆ

ผลิตภาพ (Productivity) เป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งในการบอกถึง ความสามารถในการทำงานของปัจจัยการผลิตว่าปัจจัยการผลิตนั้นมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการวัดความสามารถในการทำงานเชิงเปรียบเทียบระหว่างผลที่ออกมา (ผลผลิต) และสิ่งที่ใส่เข้าไป (ต้นทุน) ภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง (วรรณญา, 2539:31)

ทุน (Capital) หมายถึง สินทรัพย์ที่ถูกใช้เป็นปัจจัยการผลิตสำหรับผลิตสินค้าและบริการ ประกอบด้วย สินทรัพย์ถาวร (Fixed Asset) และสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Asset) โดยสินทรัพย์ถาวรดังกล่าว จะต้องเป็นสิ่งที่ถูกสร้างในระบบเศรษฐกิจ มีตัวตน มีความคงทนถาวร มีอายุใช้งานเกิน 1 ปี และสามารถสร้างชิ้นใหม่ทดแทนได้ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งปลูกสร้าง (Structures) และเครื่องจักรกลเครื่องมือและต่างๆ (Equipment)